

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ -ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ

Δ΄ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ τηλ. 210 9310767

5^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ Ν. ΣΜΥΡΝΗΣ τηλ. 2109321951

Στα πλαίσια των προγραμμάτων Αγωγής Υγείας το 5^ο Γυμνάσιο Ν. Σμύρνης υλοποιεί το πρόγραμμα «Καραγκιόζης – το θέατρο σκιών».

Σ' αυτό, οι μαθητές μαθαίνουν την τέχνη κατασκευής της φιγούρας, την ιστορία του Καραγκιόζη και προεκτάσεις της κοινωνικής ζωής κατά την εξελικτική πορεία του. Οι μαθητές γράφουν ένα σενάριο που το θέμα του είναι σχετικό με Αγωγή Υγείας, π.χ. Εξαρτησιογόνες ουσίες, Διατροφή κ.λ.π. Εξασκούνται στην κίνηση της φιγούρας και στο τέλος του Σχ. Έτους παρουσιάζουν το θέατρο σκιών στη σχολική και τοπική κοινότητα.

Κατά την διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος τα παιδιά παρακολουθούν παράσταση Καραγκιόζη σε οργανωμένο θέατρο, συγκεντρώνουν πληροφορίες σχετικές με το θέμα, ζωγραφίζουν, κατασκευάζουν, αυτοσχεδιάζουν και κυρίως περνάνε πολύ ευχάριστα κάνοντας τα παραπάνω, πάντα με την καθοδήγηση των καθηγητριών τους **Ρωξάνης Λαμπρούση και Χρύσας Κατσούγκρη** και την στήριξη των **Υπευθύνων Αγωγής Υγείας της Δ΄Δ/σης Δ.Ε. Αθήνας Τσέβη Αλεξάνδρας και Μανασσάκη Πόπης**.

Η συμμετοχή των μαθητών είναι μεγάλη και το αποτέλεσμα είναι άριστο. Παραθέτουμε λίγες πληροφορίες για το Θέατρο Σκιών .

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

**ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ- Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ
ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΦΙΓΟΥΡΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ**

(πρόσωπα και χαρακτήρες-άλλα πρόσωπα)

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΚΟΙΝΟ ΚΑΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ

Η ΣΚΗΝΗ ΤΟΥ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ- ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΠΩΣ ΦΤΙΑΧΝΟΥΜΕ ΤΙΣ ΦΙΓΟΥΡΕΣ (Ιστορία)

ΣΚΗΝΙΚΑ ΤΟΥ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΟΠΑΙΧΤΗ

ΣΟΥΣΤΕΣ (Ιστορία)

ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ – ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ

ΤΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ

(ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ)

ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ

ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΗΣ ΦΙΓΟΥΡΑΣ

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΙΝΟ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ- Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ

Ήρωας του λαϊκού Θεάτρου Σκιών και το ίδιο το Θέατρο Σκιών. Η λέξη είναι τούρκικη και σημαίνει μαυρομάτης, αλλά και γελοίος. Υπάρχουν πολλές εκδοχές για την ιστορία του Θεάτρου Σκιών. Πολλοί υποστηρίζουν, ότι το Θέατρο Σκιών ανακαλύφθηκε από νομάδες Τουρκομάνους τον 11^ο αιώνα μ.Χ. Σχετικά με αυτό όμως, δεν υπάρχουν γραπτές πηγές. Άλλη εκδοχή λέει ότι Καραγκιόζης ως λαϊκό θέατρο σκιών υπήρχε από πολύ παλιά στις μουσουλμανικές χώρες και στην Τουρκία και ήταν γνωστός πριν από πολλούς αιώνες στην Κίνα, στην Ιάβα και στο Σιάμ. Εκεί οι παραστάσεις του είχαν χαρακτήρα νουθεσιών και αποτελούσαν μέρος νεκρικών τελετών. Έργα του Καραγκιόζη δίδασκαν οι Δερβίσηδες στα μοναστήρια, κατά τη διάρκεια των νηστειών του Ραμαζανιού τους. Σ' αυτά τα έργα παρουσιαζόταν ο Καραγκιόζης ως αμαρτωλός που μετανουούσε, εξαιτίας των συμβουλών του Χατζηαβάτη.

Σίγουρα όμως, οι Άραβες τον 12^ο -13^ο αιώνα μ. Χ., έχουν αναπτύξει ένα είδος Θεάτρου Σκιών πιο διαδεδομένη άποψη την οποία δεχόμαστε και σήμερα είναι η εξής: Ο Χατζηαβάτης ήταν εργολάβος οικοδομών στην Προύσα της Μικράς Ασίας. Ο Πασάς ανέθεσε στον Χατζηαβάτη να του χτίσει το παλάτι του, το σαράι. Πήρε λοιπόν γι' αυτό εργάτες και μαστόρους. Αρχιμάστορα έβαλε τον Καραγκιόζη, που ήταν μαραγκός αλλά είχε μυαλό πρωτομάστορα. Το χτίσιμο όμως αργούσε και αυτό εκνεύρισε τον Πασά, που ξέσπασε στον Χατζηαβάτη και απείλησε να τον σκοτώσει. Αυτός φοβισμένος φανέρωσε στον πασά την αιτία της καθυστέρησης, που δεν ήταν άλλη από τον Καραγκιόζη, ο οποίος έλεγε συνεχώς αστεία στους μαστόρους, αυτοί γελούσαν και έτσι καθυστερούσαν τη δουλειά τους. Χαρακτηριστικά ήταν τα λόγια του Χατζηαβάτη στον Πασά «Πασά μου, επειδή ο Καραγκιόζης είναι απαραίτητος στο γιατί θα ήθελα να τον φοβερίσεις εσύ λιγάκι». Ο Πασάς φώναξε τον Καραγκιόζη και του είπε θυμωμένος να μην ξανακούσει πώς γελάνε εξαιτίας στο γιατί αλλιώς θα τον θανατώσει. Ο Καραγκιόζης όμως ήταν έτσι από γεννησιμιού του και φυσικά συνέχισε τα καλαμπούρια. Δυστυχώς όμως και ο Πασάς έμεινε πιστός στις απειλές του και διέταξε να σκοτώσουν το Καραγκιόζη.

Ο λαός αγανάκτησε από τον άδικο αυτό σκοτωμό και ο Πάσας για να τον ημερέψει, έχτισε ένα μνημείο μέσα στην Προύσα και έθαψε εκεί τον Καραγκιόζη με μεγάλες τιμές. Η όλη όμως ιστορία κόστισε και στον Πασά που αρρώστησε βαριά. Οι αγάδες, για να διασκεδάσουν τον άρρωστο πασά τους, φωνάζανε το Χατζηαβάτη στο σαράι, να του λέει τα καλαμπούρια του Καραγκιόζη. Ο Χατζηαβάτης έκοψε ένα χάρτινο Καραγκιόζη, τέντωσε ένα πανί που το φώτιζε ένα φως και έδωσε μια παράσταση Καραγκιόζη. Ο Πασάς ήταν τόσο πολύ ευχαριστημένος που έδωσε άδεια στο Χατζηαβάτη να παίζει συνέχεια παραστάσεις. Έτσι ο Χατζηαβάτης ήταν ο πρώτος Καραγκιοζοπαίχτης.

Το δραματολόγιο του Καραγκιόζη είναι πλουσιότατο. Εκτός από τα θέματα της επανάστασης υπάρχει μια μεγάλη σειρά έργων, όπως ο Καραγκιόζης Γιατρός, Γραμματέας, Αρματολός κ.α. που μας δίνουν ανάγλυφη εικόνα των συνθηκών που επικρατούσαν στα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Επίσης, στο Θέατρο Σκιών ανεβαίνουν έργα της παγκόσμιας λογοτεχνίας, που διασκευάζονται κατάλληλα και έχουν πρωταγωνιστή πάντα τον Καραγκιόζη.

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο Καραγκιόζης ήρθε στην Ελλάδα το 1860 και εγκαταστάθηκε στον Πειραιά, ενώ αργότερα μετέφερε το "θέατρο" του στην Αθήνα. Ο Γιάννης ο Μπράχαλης ήταν ο πρώτος που παρακολούθησε τον Χατζηαβάτη και έφερε την τέχνη στην Ελλάδα. Οι παραστάσεις του Μπράχαλη ήταν με πολλά βρομόλογα και άσεμνες χειρονομίες. Έστηνε την σκηνή του σε

συνοικιακά καφενεΐα. Το μήκός της έφτανε δεν έφτανε τα δυο μέτρα και για το φωτισμό της άναβε τέσσερα πέντε λαδολύχναρα. Όλα για την παράσταση ήταν έτοιμα. Στο καθιερωμένο διάλειμμα γινόταν πανζουρλισμός, πετούσαν ακόμη και πενταροδεκάρες πίσω από τον μπερντέ. Μια παράσταση του παρακολούθησε στην Πάτρα ο Μίμαρος. Ο Μίμαρος ήταν ο πρωτοψάλτης στη Μητρόπολη του Αγ. Ανδρέα.

Ο Μίμαρος μελέτησε την τέχνη του Μπράχαλη και άρχισε να παΐζει καραγκιόζη στην Πάτρα. Τα πάντα, εκτός από το πανί, ήταν καινούρια (δικά του), φιγούρες, τραγούδια και τριάντα παραστάσεις που έμειναν αθάνατες στο Θέατρο Σκιών. Μίμαρος ήταν το ψευδώνυμό του. Ο κόσμος τον φώναζε έτσι γιατί μπορούσε να μιμηθεί ίσα με τριάντα διαφορετικές φωνές. Το πραγματικό του όνομα ήταν Δημήτριος Σαρντούνης.

ΚΟΙΝΟ ΚΑΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ

Τα παλαιότερα χρόνια ο Καραγκιόζης είχε μεγάλη απήχηση στον κόσμο. Οι θεατές παρακολουθούσαν τις παραστάσεις με ευλάβεια. Στις ηρωικό-δραματικές παραστάσεις, που ήταν ιδιαίτερα αρεστές, σ'ολο το θέατρο δεν ακουγόταν τίποτε άλλο παρά η φωνή της φιγούρας. Το 'γκαρσόνι' εκτελούσε τις παραγγελίες με νοηματικές χειρονομίες και αλίμονο στο θεατή που θα έβηγε. Επίσης και ο καραγκιοζοπαΐχτης θα έπρεπε να είναι πολύ προσεχτικός, γιατί, αν έλεγε κάποιο καλαμπούρι που δεν ταΐριαζε, οι θεατές τον αποδοκίμαζαν μέσω της φιγούρας και του διεμήνυαν ότι στο επόμενο άστοχο καλαμπούρι η 'μπόρα' θα έπαιρνε τον ίδιο. Εκείνα τα χρόνια υπήρχαν φανατικοί φίλοι του καραγκιόζη που πήγαιναν ως και την άκρη του κόσμου για να δουν μια παράσταση. Όταν ο καραγκιοζοπαΐχτης έπαιζε σε περιοχή που ήταν γνωστός, συνήθως δε συναντούσε προβλήματα. Τα πράγματα δυσκόλευαν όταν έπαιζε σε άγνωστες περιοχές. Εκεί έπρεπε την πρώτη βραδιά να βάλει όλο το ταλέντο και την τέχνη του. Έτσι, άμα τα κατάφερνε κέρδιζε τα συγχαρητήρια του κόσμου.

Η ΣΚΗΝΗ ΤΟΥ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ- ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

Οι σημερινοί καραγκιοζοπαΐχτες έχουν τελειοποιήσει τη σκηνή του Καραγκιόζη. Η σκηνή έχει μήκος 4-6 μέτρα μήκος και 2-2,5 μέτρα πλάτος. Πίσω από αυτήν υπάρχουν δυο ράφια όπου βάζει ο καραγκιοζοπαΐχτης τις φιγούρες που θα παΐζουν στο έργο. Το πανί της σκηνής πρέπει να είναι καλά τεντωμένο γιατί πρέπει να φαίνονται και τα πιο λεπτά χαρακτηριστικά της φιγούρας. Τα φώτα της σκηνής ακουμπάνε σε μια τάβλα που είναι καρφωμένη στο κάτω μέρος του τελάρου. Δέκα πόντους πίσω από τα φώτα ο καραγκιοζοπαΐχτης και οι βοηθοί του μπορούν να κάνουν οποια κίνηση θέλουν χωρίς φόβο να φανεί η σκιά τους.

Πολλοί ρωτούν αν τα έργα που παΐζει ο κάθε καραγκιοζοπαΐχτης τα διαβάζει η όχι. Κανένας καραγκιοζοπαΐχτης δε διαβάζει τα έργα του. Τα ξέρουν όλοι οι καραγκιοζοπαΐχτες απέξω όπως οι παραμυθάδες ξέρουν τα παραμύθια. Δυο παραστάσεις του ίδιου έργου μπορεί να έχουν άλλα λόγια και άλλα καλαμπούρια, αλλά το νόημα είναι το ίδιο.

Επίσης την παράσταση την παΐζει όλη ο ίδιος ο καραγκιοζοπαΐχτης και όχι, όπως πιστεύουν πολλοί ότι τις φωνές τις κάνουν δυο και τρεις άνθρωποι. Έτσι δεν γίνεται παράσταση. Οι βοηθοί του κρατούν τις φιγούρες, βαράνε παλαμάκια για να ακουστεί η σφαιλιάρα κ.λ.π.

ΠΩΣ ΦΤΙΑΧΝΟΥΜΕ ΤΙΣ ΦΙΓΟΥΡΕΣ (Ιστορία)

Μέχρι το 1916, οι φιγούρες γίνονταν από λαμαρίνα ή χοντρό ντενεκέ. Τα κομμάτια τα δένανε με σπάγκο. Οι φιγούρες δεν είχαν πολλά σκαλίσματα, παρά μόνο ένα στο πρόσωπο για μάτι. Επίσης κάθε βράδυ πριν την παράσταση ο Καραγκιοζοπαίχτης έδενε ξανά τις φιγούρες με σπάγκο γιατί η λαμαρίνα τον έκοβε. Μετά οι καραγκιοζοπαίχτες άρχισαν να φτιάχνουν τις φιγούρες τους από χαρτόνι. Το χαρτόνι είναι πιο διαφανές στο πανί. Επίσης με το χαρτόνι μπορεί να σκαλιστεί πιο εύκολα, γι' αυτό και οι φιγούρες αυτές είχαν πολλά σκαλίσματα. Αργότερα για να γίνουν πιο εντυπωσιακές, Οι καραγκιοζοπαίχτες πρόσθεσαν στα σκαλισμένα κομμάτια έγχρωμο πανί. Έτσι οι φιγούρες ήταν πολύ εντυπωσιακές.

Πολλοί καραγκιοζοπαίχτες σήμερα έχουν τις φιγούρες που χρειάζονται για ειδικές παραστάσεις με αυτό το υλικό, μόνο που αντί για κομμάτια πανιού χρησιμοποιούν πλαστικό ή ένα είδος λαδόχαρτου.

Από το 1923 οι καραγκιοζοπαίχτες άρχισαν να φτιάχνουν τις φιγούρες από δέρμα. Αυτές οι φιγούρες είχαν καλή απόδοση στο πανί γιατί φαίνονταν και τα παραμικρά χαρακτηριστικά. Το δέρμα ήταν συνήθως από μικρό μοσχάρι και το χρώμα του έπρεπε να είναι άσπρο. Θα πρέπει πρώτα να ξετριγωθεί και να τεζαριστεί σε ξύλινο τελάρο. Αφού στεγνώσει ο καραγκιοζοπαίχτης είναι έτοιμος να κόψει τη φιγούρα του. Πρέπει πρώτα να την ξύσει με τζάμι, και αν το δέρμα είναι χοντρό μπορεί να το ξύνει και όλη τη μέρα. Μετά ο καραγκιοζοπαίχτης τη βάφει με σινική μελανή.

ΣΚΗΝΙΚΑ ΤΟΥ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΟΠΑΙΧΤΗ

Ο Μίμαρος ήταν, και εδώ, αυτός που έφτιαξε τα σκηνικά του Θεάτρου Σκιών όπως τα γνωρίζουμε σήμερα. Έφτιαξε την καλύβα, το σεράι του Πασά, βουνά, δέντρα, σπηλιά, καράβι, φάρο και πολλά άλλα. Μεγάλοι σχεδιαστές του Θεάτρου Σκιών ήταν ο Γιάννης Διπλάρης ή Βυζανιάρης και ο Μήτσος Κουτσούρης. Σήμερα οι περισσότεροι καραγκιοζοπαίχτες φτιάχνουν οι ίδιοι τα εργαλεία που τους χρειάζονται.

ΣΟΥΣΤΕΣ (Ιστορία)

Το 1924 ο καραγκιοζοπαίχτης της Λιβαδειάς Λεύτερης Κελαρινόπουλος έκανε μια εφεύρεση που ήταν επανάσταση για την τέχνη μας. Έφτιαξε τις σουστές, δηλαδή τις λαβες που μ' αυτές μπορεί να κάνει η φιγούρα μεταβολή.

Ως τότε όλες οι φιγούρες που ήτανε να λάβουν μέρος στην παράσταση καρφώνονταν με πρόκες σ' ένα ξύλο 50 πόντους μάκρος. Ο καραγκιοζοπαίχτης και ο βοηθός του έπρεπε να μελετήσουν καλά το έργο που θα παίζανε το βράδυ για να δουν ποιο θα καρφωθεί δεξιά και ποιο αριστερά, ανάλογα από πού θα έβγαине η φιγούρα, από το σεράι ή από την καλύβα. Μερικά λάθη που γίνονταν τα πλήρωνε ο βοηθός ο οποίος "έτρωγε" και καμία κλωτσιά.

Πολλοί καραγκιοζοπαίχτες είχανε διπλές φιγούρες, τη μια καρφωμένη δεξιά και την άλλη αριστερά. Πολλές φορές όμως, οι διπλές φιγούρες χάλαγαν την παράσταση, γιατί με ένα λάθος του καραγκιοζοπαίχτη ή του βοηθού βγαίνανε και οι δυο στο πανί.

Μετά τη σουστά, η φιγούρα κάνει αμέσως μεταβολή. Αυτό το εργαλείο τελειοποιήθηκε μέσα στα χρόνια. Έτσι, ο χοντρός τενεκεδένιος μεντεσές που ήταν καρφωμένος πάνω σε ξύλο έγινε από

χοντρή λαμαρίνα και κολλήθηκε σε ψηλό στρογγυλό σιδερό με στόπερ, για να στέκεται στη γωνία της η φιγούρα. Μετά της προσθέσανε και ξύλινη λαβή για να την πιάνει ο παίχτης. Επίσης μέσα από τα εξαρτήματα ποδηλάτου βρέθηκαν και μικρές βίδες με παξιμάδι και μ' αυτές βιδώνεται στη στιγμή η φιγούρα που θα χρειαστεί στο έργο.

Θέατρο σκιών – Καραγκιόζης

Γνήσια θεατρική έκφραση της λαϊκής ψυχής, ενσάρκωση των πόθων και επιθυμιών της ελληνικής φυλής, είναι μια από τις κυριότερες μορφές παραδοσιακής λαϊκής τέχνης. Με τον αναμφισβήτητο κοινωνικό του ρόλο, ζυμώθηκε με τον απλό άνθρωπο και έγινε ο εκφραστής των καημών του. Παραγνωρισμένο, αλλά πάντα ζωντανό είδος μπορεί να προσφέρει σε μικρούς και μεγάλους ανεξάντλητες δυνατότητες δημιουργικής έκφρασης και αποτελεί θαυμάσιο είδος ψυχαγωγίας.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του θεάτρου σκιών (παραδοσιακός Καραγκιόζης)

1. **Ο χώρος** του θεάτρου σκιών είναι ένα τεντωμένο άσπρο τετράγωνο πανί που διαιρείται-οπτικά και ιδεολογικά- σε δυο μέρη. Ένα δεξιό κι ένα αριστερό.

Δεξιά προς το θεατή είναι το σεράι που κατοικεί ο ανώτατος άρχοντας του τόπου (πασάς ή βεζίρης). Στην άλλη άκρη βρίσκεται η καλύβα του πιο φτωχού και πιο αδύναμου οικονομικά και κοινωνικά, πολίτη. Του Καραγκιόζη. Ο θεατρικός χώρος αντιπροσωπεύει αόριστα μια πόλη, που σύμφωνα με τις ανάγκες του έργου γίνεται η μια ή η άλλη πόλη.

Οι αποστάσεις είναι ελαστικές. Έτσι όταν οι απαιτήσεις της παράστασης το καλούν, οι φιγούρες με δυο βήματα διασκελίζουν αυτές τις αποστάσεις και στο κάλεσμα είναι ξαφνικά παρών ο ένας ή ο άλλος ήρωας.

2. **Ο χρόνος** είναι κι αυτός ελαστικός και παίζει ανάμεσα στο παρόν και στο παρελθόν (εποχή Τουρκοκρατίας με σατιρικές αναφορές στην εποχή της παράστασης). Τα πρόσωπα είναι αντιπροσωπευτικοί τύποι μιας κοινωνίας (παλιάς και σύγχρονης).

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΦΙΓΟΥΡΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ

Πρόσωπα και χαρακτήρες

Ο Καραγκιόζης

Κακοφτιαγμένος, μυταράς, καμπούρης. Είναι ο ιδανικός τύπος του φτωχού Έλληνα, του τόσο φτωχού που έχει πια απαρνηθεί κάθε ιδιωτική φροντίδα και έχει εξυψωθεί σε εύθυμη φιλοσοφική θεώρηση της ζωής. Πανέξυπνος κωμικός και δραματικός λαϊκός τύπος, γνήσιος εκπρόσωπος του αδικημένου και καταπιεσμένου ελληνικού στοιχείου που παρ' όλες τις ταπεινώσεις, διατηρεί τη δύναμη, τη ζωντάνια, το κουράγιο και προπαντός το κέφι και την αισιοδοξία. Καλοπροαίρετος, παμπόνηρος αλλά και φουκαράς, μόνιμα απένταρος, νηστικός και ξιπόλητος σοφίζεται τεχνάσματα για να τα φέρει βόλτα. Κοροϊδεύεται αλλά και κοροϊδεύει, εξευτελίζεται και εξευτελίζει τον εξουσιαστή του. Γνήσιος πατριώτης, είναι ένα κράμα των αρετών και ελαττωμάτων της ράτσας μας. Είναι αγαθός, σκληρός καμιά φορά στ' αστεία του, αλλά καλόκαρδος στο βάθος. Γεμάτος τεμελιά και αισιοδοξία, αλλά και γεμάτος διάθεση να ανακατεύεται σε όλα. Τον ενδιαφέρει καθετί που γίνεται γύρω του, όλους τους πειράζει και τους κοροϊδεύει και κυρίως τον ίδιο του τον εαυτό. Το χέρι του είναι εξαιρετικά ευκίνητο και υπερβολικά μακρύ, για σκηνικούς λόγους, για να μπορεί να ζύνει την πλάτη του και το κεφάλι του ή να χειρονομεί. Επίσης, έχει συμβολική σημασία, γιατί εκπροσωπεί το έξυπνο πνεύμα του. Καρπαζώνει προθυμότητα, δέρνει, αλλά και δέρνεται. Είναι ευφυολόγος, ετοιμόλογος και

αστείος, ποτέ όμως γελοίος. Δεν είναι ταπεινός, ούτε όταν δέρνεται. Το δέχεται κι αυτό σαν μια κακοτυχία του και σαν συνέπεια της κακοκεφαλιάς του, με την ίδια εύθυμη εγκαρτέρηση και το ίδιο ειρωνικό κέφι. Αψίθυμος όπως είναι, δε διστάζει να τα βάλει με το θεατή, καυτηριάζοντας πρόσωπα και καταστάσεις. Ο λαός στο πρόσωπό του βλέπει τα ελαττώματά του, γελά και διασκεδάζει, ταυτίζεται με τα κατορθώματά του; παίρνει κουράγιο και αισιοδοξεί.

Ο Χατζηαβάτης

Μαλαγάνας, δειλός, μικροαπατεώνας είναι ο τύπος του ραγιά που ζει ακόμα με την ανάμνηση της τουρκοκρατίας. Παμπόνηρος, ανήσυχος για όλα, αδύνατος, δειλός, κόλακας και γαλίφης, κυρίως απέναντι στους ισχυρούς. Προσποιείται το μισοκακόμοιρο, ενώ ο νους του δουλεύει και ειδικά στις πονηριές. Από την άλλη πλευρά εκπροσωπεί τον τύπο του βιοπαλαιστή αστού. Το επάγγελμα του είναι ντελάλης, μεσίτης και ταχυδρόμος που εκτελεί παραγγελιές του Μπέη και του Πάσα. Ωστόσο, είναι ευγενικός, αξιοπρεπής και αξιόπιστος. Οικογενειάρχης, αν και αυτό δεν παρουσιάζεται ποτέ στη σκηνή, είναι πιο μορφωμένος κοινωνικά από τον Καραγκιόζη και γνωρίζοντας καλύτερα τον κόσμο, προσπαθεί πάντα να διορθώνει το φίλο του ή να τον δασκαλεύει.

Ο Μπάρμπα-Γιώργης

Ευκατάστατος τσοπάνης, χεροδύναμος αλλά αργόστροφος στο μυαλό και τσιγκούνης, αντιπροσωπεύει τον έντιμο Έλληνα. Εκπροσωπεί τον αγνό βουνίσιο, το γνήσιο Ρουμελιώτη που ο χαρακτήρας του έμεινε αδιάφθορος μέσα στο πέρασμα του χρόνου. Είναι τύπος αγαθός, ηθικός και δυνατός. Καμαρώνει που είναι θειος του Καραγκιόζη και γι' αυτό του προσφέρει στοργικά την προστασία του.

Ο Βεληγέκας

Αγριάνθρωπος και ταυτόχρονα θυρωρός, μπράβος και αξιωματούχος. Αντιπροσωπεύει την εκτελεστική εξουσία της δημόσιας τάξης. Είναι τουρκαλβανός στην καταγωγή, κουτός, απολίτιστος, λιγόλογος και μιλά άσχημα τα ελληνικά, με ανάμεικτες αρβανίτικες και τούρκικες εκφράσεις.

Ο Σιορ - Διονύσιος

Ο ζακυνθινός, ψευτοαριστοκράτης, ψεύτης και φοβητσιάρης, παριστάνει τον σπουδαίο. Ευχάριστη νότα, αντιπροσωπεύει το νησιώτη Έλληνα που διατηρεί το κέφι και το χιούμορ του, γεμάτος φινέτσα. Σατιρίζει τον τύπο του ξεπεσμένου αριστοκράτη από τη Ζάκυνθο ή απλά του φαντασιόπληκτου Ζακυνθινού, που πιστεύει πως κατάγεται από αρχοντική και πλούσια οικογένεια. Είναι όμως αξιοπρεπής, πολιτισμένος, αγαθός, ομιλητικός και εξαιρετικά γρήγορος στην ομιλία του, όπως και οι συντοπίτες του. Είναι καλοντυμένος, φορά ψηλό καπέλο και παρασύρεται εύκολα στις κατεργαριές του φίλου του, του Καραγκιόζη.

Ο Σταύρακας

Ντυμένος κουτσαβάκινα, παίζει χαρακτηριστικά το κομπολόι και ανασηκώνει το καβουράκι του. Ο μάγκας του λιμανιού, έχει θεωρία παλικαριού, αλλά πάντα τρώει ξύλο. Είναι ψεύτης, καυχησιάρης και ονομάζεται Σταυράκης Τζίμης. Είναι από τον Πειραιά ή κατά άλλους από του Ψειρή.

Ο Μορφονιός

Είναι νάνος με πελώριο κεφάλι και μακριά μύτη, και γι αυτό μιλάει μ' αυτή. Στην πρώτη καρπαζιά του Καραγκιόζη φωνάζει τη μαμά του. Είναι καλοαναθρεμμένος, κομψευόμενος και πολύ λιγόψυχος και έτσι, όταν τον φοβερίζει ο Καραγκιόζης, λιποθυμάει.

Ο Εβραίος

Το όνομά του είναι Σολομών ή Σολωμός, όπως τον αποκαλεί ο Καραγκιόζης. Είναι ο χαρακτήρας των εμπορών της πόλης και συγκεκριμένα της Θεσσαλονίκης, αρκετά πλούσιος, πολύ τσιγκούνης, πονηρός και δειλός. Ως φιγούρα είναι πολύ ευχάριστη, γιατί είναι δεμένος σε δυο μεριές και όταν χορεύει κουνιέται η μέση και το κεφάλι του σαν να είναι << ξεβιδωμένος >>, με αποτέλεσμα να γελάνε οι θεατές.

Ο Πασάς

Είναι ο εκπρόσωπος της τουρκικής εξουσίας και την επισημότητα του την εκδηλώνει με το σοβαρό, ύφος του, καθώς και με το στόμφο της ομιλίας του. Είναι επιβλητικός, με πλούσιο ντύσιμο και δεν τραγουδάει ποτέ, όπως τα αλλά πρόσωπα του θιάσου, επειδή θεωρείται αξιοσέβαστος.

Τα Κολλητήρια

Τα παιδιά του Καραγκιόζη, οπτικά αντίγραφα του πατέρα. Ο Κολλητήρης, ο Κοπρίτης και ο Μπιριγκόγκος. Από τους τρεις αυτούς γιους του Καραγκιόζη, τον πιο ενεργό ρόλο έχει ο Κολλητήρης που πλάστηκε από τον Μίμαρο, κατ' εικόνα και ομοίωση του πατέρα του. Του μοιάζει στο πρόσωπο, στους τρόπους και στο χαρακτήρα. Είναι και αυτός παμπόνηρος, παίρνει μέρος στις ανδραγαθίες του πατέρα του, αλλά οι εμφανίσεις του στη σκηνή είναι σύντομες, αμέριμες και χαρούμενες.

Η Αγλαΐα

Είναι η σύζυγος του Καραγκιόζη. Συνεχώς του παραπονιέται, γιατί η ίδια και τα κολλητήρια μένουν νηστικοί, χωρίς ο Καραγκιόζης να κάνει κάτι γι' αυτό.

ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ

Τα πρόσωπα της παράστασης είναι δεδομένα σαν μορφές και καθένα αντιπροσωπεύεται από μια χαρακτηριστική φιγούρα.

Οι φιγούρες εικονίζονται και στυλιζάρονται όχι μόνο με τα εξωτερικά τους χαρακτηριστικά, αλλά και με τα λόγια, τις κινήσεις και τις πράξεις τους, με τρόπο ώστε να μένουν στην παράδοση σταθεροί χαρακτήρες. Υπάρχουν πάντα ολόκληρες σκηνές που μπορούν να παιχτούν με πολλές παραλλαγές.

Οι **μορφές** έχουν μια άκρα λιτότητα. Οι γραμμές που υποδηλώνουν τις λεπτομέρειες είναι μόνο οι απαραίτητες. Οι διάφοροι τύποι ξεχωρίζουν απόλυτα ο ένας από τον άλλο.

Τα **κτίρια** του αναλλοίωτου σκηνικού είναι: Η καλύβα του Καραγκιόζη, ψευδορεαλιστική αναπαράσταση ενός ερειπίου. Το «σεράι» του Πασά, παρμένο απ' τις παραστάσεις κτιρίων της βυζαντινής ζωγραφικής (παρ' όλα τα μισοφέγγαρα που κοσμούν τους τρούλους του).

Το **ρεπερτόριο** των επεισοδίων είναι απέραντο. Ήρωες από την αρχαιότητα, από την επανάσταση του '21 κ.ά. Πολλές φορές ο Καραγκιόζης παίρνει το ρόλο του θεατή όταν το θέμα επεκτείνεται στην περιοχή των λαϊκών ιστορικών παραδόσεων. Ακόμη πλήθος φανταστικών μορφών πολλές φορές εμφανίζεται στη σκηνή πέρα από τα συνηθισμένα πρόσωπα.

ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΗΣ ΦΙΓΟΥΡΑΣ.

Οι **φιγούρες** είναι από δέρμα ή από χαρτόνι. Το δέρμα (από μικρό μοσχάρι) πρέπει να είναι άσπρο. Τεντώνεται και τελαρώνεται. Αφού στεγνώσει, κόβει ο καραγκιοζοπαίχτης τη φιγούρα. Την ξύνει με τζάμι ώστε να γίνει διαφανής. Στο δέρμα ξεσηκώνονται και οι λεπτομέρειες από το πρωτότυπο. Τέλος χρωματίζεται η φιγούρα με χρώματα σινικής μελάνης. Οι δερμάτινες φιγούρες αποτελούν συνήθως τις βασικές μορφές. Οι άλλες γίνονται από χαρτόνι. Οι χαρτονένιες φιγούρες δείχνουν καλύτερα ης λεπτομέρειες.

Οι **σούστες** έχουν αντικαταστήσει το ξύλο που καρφωνόταν παλιά πίσω από τη φιγούρα. Με ης σούστες οι φιγούρες μπορούν να κάνουν μεταβολή) επί τόπου.

Η **σκηνή**: Έχει 4-6 μέτρα μήκος και 2,5 ύψος. Το πανί της σκηνης πρέπει να είναι καλά τεντωμένο για να διακρίνονται καλά όλες οι λεπτομέρειες.

Χρειάζονται ακόμη 10 φώτα στο ράφι πίσω από το πανί και 3 λάμπες κρεμαστές για να φωτίζονται καλά τα σκηνικά.

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΙΝΟ

Ο Καραγκιόζης αγγίζει μικρούς και μεγάλους. Είναι μια ψυχαγωγία που προβληματίζει. Συγκινεί με το πνεύμα του, τη σάτιρα, τη φαντασία, το χιούμορ. Αγγίζει ιδιαίτερα τα παιδιά που διαθέτουν πλούσια φαντασία, τα κάνει να σκέφτονται, να προβληματίζονται, να κρίνουν, να μαθαίνουν διασκεδάζοντας.

Σημείωση: Ο Καραγκιόζης πρέπει να οργανώνεται από τα άτομα της ομάδας και κάθε λεπτομέρεια να εκτελείται απ' αυτά.

Το σχεδιάσμα, το κόψιμο, η ακρίβεια στη λεπτομέρεια είναι θαυμάσια άσκηση δεξιοτήτας (στην περίπτωση των ειδικών ατόμων). Στην πιο ελεύθερη μορφή της η παράσταση, είναι δυνατό να στηρίζεται σε φιγούρες καρικατούρες ελεύθερης επινόησης των ατόμων μιας ομάδας.

Το ρεπερτόριο μπορεί να είναι ανεξάντλητο. Από τα βιώματα των ατόμων, από τη φαντασία κ.α.